

שיחה שבועית מאת הרב אביגדר נבנצל שליט"א פרשת קורח תש"ס שורש חטאו של קרח - נגיעה אישית

"שאינה לשם שמים". על פי הסבר זה, היתה "אמת" מסויימת גם בטענותיו של קורח. הדברים האלה עמוקים הם, ואינם מובנים לנו. לפי הפשט - רק משה אמת ותורתו אמת, וקורח ועדתו בדאין (עי' תנחומא כאן סי' י"א), אין שום צדק בטענותיו של קורח. ואולם גם לפי הפשט, כשהרמב"ם אומר "כפרו בו עדת קורח", אין הכוונה שהם כפרו לגמרי בנבואתו של משה רבינו. אילו כפרו בנבואת משה רבינו מכל וכל, מדוע חפצו בכהונה? הרי הכהונה ענינה עבודת המשכן, והמשכן הרי נבנה על פי הוראותיו של משה, אם אין נבואתו של משה אמת, מנין להם שזה המקום בו בחר ה' להשרות את שכינתו? כשמשה צועק "מי לה' אלי" (שמות לב, כו) - כדי להעניש את עובדי העגל - נאספו אליו "כָּל בני לוי" (שם), ומסתמא גם קורח ביניהם, שהרי אף הוא מבני לוי היה. כשהאש יורדת מהשמים ביום חנוכת המשכן שנבנה ע"פ משה רבינו, "וירא כל העם וירנו ויפלו על פניהם" (וירא ט, כד) - גם קורח ומאיתיים וחמישים איש שעימו. הם לא יכולים לכפור במה שראו במו עיניהם (חוץ ממה שראו ביצי"מ ובמתן תורה). יותר מכך: אפילו בשעה שקורח כבר נחלק על משה, ומשה מציע להם לברר את ענינם ע"י הקטרת קטורת, ומזהיר אותם שכולם ישרפו ורק אחד ימלט (עי' רש"י טז, ו), מאמין קרח לדבריו של משה. מנין? שהרי שאלו חז"ל: "קורח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו (להכנס לסיכון כזה)? ראה שלשלת גדולה עומדת ממנו" - שמואל הנביא וכ"ד משמרות לויים (ולא טעה בזה, אלא שלמעשה אבד, ויצאו כל אלו מבניו שחזרו בתשובה ולא אבדו), על כן היה בטוח שהוא האיש שימלט (עי' רש"י שם בפס' ז). הרי שהאמין לדברי משה שכל מקטירי הקטרת ישרפו פרט לאחד, אחרת אין "טעם" לכל הקושיה והתרוץ של חז"ל [ולפ"ז נמצא שהיתה רשעות גדולה בהתנהגותו של קרח. אם האמין לדברי משה בענין הסכנה שבקטרת, ודימה שראה ברוח"ק שהוא זה שימלט וכולם ישרפו, צריך היה לגלות את הדבר לבני עדתו שתמכו בו, ולא להוביל אותם לאבדון]. במה חלקו איפא קורח ועדתו על משה? במה "כפרו בו" (כלשון הרמב"ם)? התשובה: קורח סבור היה, שה' לא אמר למשה במפורש למנות את אהרן לכהן גדול, אלא אמר לו למנות לכך את האיש המתאים ביותר, ומשה מדעתו החליט למנות לתפקיד זה את אהרן. כנגד טענה זו עונה משה ואומר: "ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה" (טז, כח) - לא מדעתי החלטתי מי יהיה כהן גדול, אלא ה' הוא שאמר לי למנות

הרמב"ם כותב (הלכ' יסודי התורה פ"ח ה"א), שניסים שעשה משה רבנו במדבר לא נעשו כדי להוכיח את אמתת נבואתו של משה. רק מעמד הר סיני מהוה הוכחה יחידה ומספקת לאמתת נבואתו של משה רבינו, כי שם "עינינו ראו ולא זר, ואזננו שמעו ולא אחר" את הקב"ה קורא למשה ואומר לו: "משה משה, לך אמור להן כך וכך", ובזה נעשו כולנו עדים שנבואת משה אמת, ואין עוד צורך באותות נוספים לכך. מדוע איפא נעשו האותות והניסים השונים ע"י משה רבינו במדבר? ניסים אלו "לפי הצורך עשאו... היה צריך להשקיע את המצריים - קרע את הים והצלילן בתוכו. צָרְכָנו למזון - הוריד לנו את המן. צמאו - בקע להם את האבן. כפרו בו עדת קורח - בלעה אותן הארץ. וכן שאר כל האותות". בין האותות שעשה משה שלא כדי להוכיח את אמתת נבואתו, מונה הרמב"ם גם את מעשה קרח: "כפרו בו עדת קורח - בלעה אותן הארץ". לכאורה קשה מאד: הרי בכתוב מבואר, שהדרך הניסית בה נבלעו קרח ועדתו באדמה נועדה להוכיח את אמתת נבואתו של משה: "בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי: אם פמות כל האדם? מתון אלה... לא ה' שלחני. ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה... וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'" (במדבר טז, כח-ל). כיצד איפא אומר הרמב"ם שבליעת קרח ועדתו באדמה לא נועדה להוכיח אמתות נבואתו של משה? יש תרוץ של הגרי"ז זצ"ל על קושי זה, אבל ננסה בס"ד לומר גם הסבר אחר.

מה היה חטאו של קורח? הזכרנו כבר בשבוע שעבר את דברי האר"י הקדוש, שאמר ש"צדיק כתמר יפרח" - סופי תיבות: קרח. אם כך אומר האר"י על קרח גם לאחר שחטא, הרי ודאי היה במחלוקתו עם משה ענין עמוק. ואכן, חכמי הקבלה נתנו ערך גם לטענותיו של קרח. המשנה הרי אומרת על מחלוקת קורח ועדתו שהיא מחלוקת "שאינה לשם שמים" (אבות פ"ה מ"ז). שמים - אש ומים שערבן הקב"ה זה בזה ועשה מהן שמים (עי' רש"י בראשית א, ח). פירשו על פי זה חכמי הקבלה, שמחלוקת "לשם שמים" היינו מחלוקת בה כל צד מתכוין להגיע אל האמת, שהיא מורכבת לפעמים מדברי שני הצדדים גם יחד, למרות שהם הפכיים זה לזה (אש ומים). לו היה קרח מתכוין להגיע לאמת המורכבת מטענותיו של משה ומטענותיו שלו - היתה מחלוקתו מחלוקת "לשם שמים". ואולם קורח לא חיפש את ההרכבה הזו, סבר שהצדק רק עימו, לכן מוגדרת מחלוקתו כמחלוקת

משפט צדק. קיבל הש"ך את הדברים, והלך עם בעל דינו לקהילה רחוקה שרבה לא הכיר לא את הש"ך וכמובן גם לא את היהודי השני, ואכן הרב דשם הכריע את הדין לטובת היהודי השני. את הכרעתו נימק ע"פ סברא מחודשת ובלתי מוכרת. התפלא הש"ך ושאל את אותו רב: מנין לרב סברא מחודשת זו? הוציא הרב מהארון שו"ע עם פירוש הש"ך, והראה לבעל הש"ך שהסברא המחודשת כתובה כבר בש"ך! ... בשעה שלא היתה לש"ך כל נגיעה בדבר, היה בכוחו לחדש סברא זו. ואולם משעה שנעשה נוגע בדבר, לא רק שלא זכר את הסברא שחידש, אלא אף התפלא לשומעה מאחרים! אינני יודע אם הסיפור נכון, אבל שהוא יכול להיות נכון - ודאי אפשר להאמין. "כי השחד יעור פקחים", נאמר אפילו על הש"ך. אין אדם רואה חובה לעצמו. אדם יכול להיות למדן גדול מאד, ואולם היצר הרע שלו תמיד יהיה למדן יותר גדול ממנו. מסופר על ר' יונתן אייבשיץ, שנשאל פעם ע"י גוי אחד: כתוב בתורתכם "אחרי רבים להטות", והרי אני (הנוצרים) רבים מכם, מדוע א"כ אינכם מקבלים את אמונתנו? (היה יכול להקשות קושיה יותר טובה: לנו יש שלושה אלהים ולכם יש רק אחד, וא"כ "אחרי רבים להטות". אבל את הקושיה הזאת הוא לא שאל...). ענה לו רבי יונתן אייבשיץ, ש"אחרי רבים להטות" שייך רק במצב של ספק. למשל: אם אבוא לתל אביב, וארצה לדעת איך מגיעים לצפון תל אביב, אשאל כמה אנשים. אם חלקם יאמרו שכדאי לנסוע בקו מס' 4, וחלקם יאמרו שכדאי לנסוע בקו מס' 5, כיון שאיני יודע מהי האמת - אעשה כדעת הרוב, כי מסתבר שהצדק עמם. אבל אם אבוא לירושלים וארצה להגיע לכותל, ויהיו אנשים שיאמרו לי שכדאי לי לנסוע בקו מס' 1, ואנשים רבים יותר יאמרו לי שכדאי לי לנסוע בקו מס' 13, ודאי לא אתחשב בדעת הרוב, שהרי מכיר אני ברוך ה' את הקווים כאן ברובע, ויודע אני שקו מס' 1 וקו מס' 2 מגיעים לכותל, ולא קו 13. כך גם בהלכה: אם מצאתי חתיכת בשר ואיני יודע אם כשרה היא או לא, משנה לי עם רוב החנויות כשרות או רוב החנויות טרפות. אבל על בשר שידע אני אם כשר הוא או לא, לא מענין אותי כמה חנויות כשרות וכמה לא, שהרי אני יודע כבר שהבשר הזה הוא כשר (או ההפך), וא"כ מה אכפת לי אם רוב החנויות אינן כשרות (או להפך). ר' אלחנן וסרמן זצ"ל כותב, שתירוץ זה של ר' יונתן אייבשיץ הוא "אמת וברור" (קובץ מאמרים - מאמר על האמונה), ואולם בנוסף לכך תי' ר' אלחנן את "קושייתו" של אותו גוי באופן אחר, ותירוץו הוא שנוגע לענין בו אנו עוסקים: אם ישבו שבעים ואחד שופטים לשפוט מישהו, שבעים יגידו שהוא זכאי ואחד יגיד שהוא חייב - הסברה נותנת שהוא אכן זכאי. אבל אם ידוע שאותם שבעים דיינים שזיכו את הנידון קבלו שוחד, א"כ

את אהרן לכהן גדול (עי' רש"י שם). התירוץ לדברי הרמב"ם הוא איפא: קורח מאמין באופן כללי בנבואת משה, רק בפרט מסוים הוא כופר, ורק כדי להוכיח את טענת משה בענין מסויים זה - "בלעה אותן הארץ". זה הרי קורה לפעמים גם אצלנו. קורה שאנשים אומרים: רב פלוני הוא תלמיד חכם גדול, אבל החומרה שהחמיר בדבר מסויים היא חומרה שלו, הוא החמיר, כי הוא "מבית שמאי". לפעמים הרב אכן מגיע למסקנה מסויימת מסברתו, ולפעמים מותר גם לחלוק על מסקנתו, אבל הרבה פעמים הכרעת הדין שלו איננה מסברתו אלא מתוך גמרא מפורשת, או מתוך הרי"ף או הרמב"ם או השו"ע. מה אפשר לעשות, לפעמים ההלכה היא לחומרה. ואולם גם במקרים כאלו יש שמחליטים שהרב הוא זה שהחמיר. כך גם קורח, סבר שמשעה טעה בהבנת דברי ה'. אבל צריך לשאול: אם עד עכשיו משה תמיד צדק, בכל עשר המכות במצרים משה צדק, הוא קורע את הים, הוא מוריד מן, ידיו מנצחות את עמלק, מוריד עשר דברות מן השמים, א"כ מדוע סבור היה קרח שבענין הכהונה הגדולה טעה משה בהבנת רצון ה'? התשובה: קורח חושב שבמקרה זה משה "משוחד". כל עוד מדובר ביצועת ישראל ומתן תורה לישראל - הכל טוב ויפה. אבל כשהשאלה היא את מי למנות לכהן גדול, את אהרן אחיו או אדם אחר - כאן יש למשה רבינו "נגיעה", ואי אפשר לסמוך על השיפוט שלו ח"ו. וקשה על קורח: הרי אותה טענה שאתה טוען על משה רבינו, ניתן לטעון גם עליך: למה עד היום כל מה שמשעה אומר זה בסדר, ורק היום אתה מחליט שמשעה נוגע בדבר? בשלמא דתן ואבירם, הם עקביים, הם תמיד חלקו על משה, ממצרים ועד הנה, אבל אתה הרי עד עכשיו היית מתומכי משה, משה צועק "מי לה' אלי" - אתה רץ אליו; משה אומר לעשות משכן - אתה עושה (מסתמא גם קורח שהיה עשיר גדול נידב איזה דבר למשכן, ואולי אף השתתף בגופו במלאכתו). מדוע דווקא עכשיו החלטת שמשעה טועה? אולי מפני שאתה הוא זה שנוגע בדבר, כי חפץ אתה בכהונה הגדולה? מנין לך שהנגיעה היא אצל משה? אולי היא אצלך? התשובה היא - "כי השחד יעור פקחים" (שמות כג, ח), כשהוא נוגע בדבר, הוא איננו מרגיש את הקושיה הזאת. על משה הוא יכול להאמין שהנגיעה מטעה אותו ח"ו, אבל על עצמו לחשוב שהנגיעה מטעה אותו?! - לא בא בחשבון. איך יתכן שצדיק ועניו כמוני יטעה? זה לא יכול להיות! א"כ על כרחך שאני הוא הצודק ומשה הוא זה שטועה. זה כן יכול להיות...

מסופר על הש"ך, שהיה לו פעם דין תורה עם יהודי פשוט. אמר לו אותו יהודי: בעירנו כולם מכירים את כבוד תורתו, וא"כ מי ישים לב לדברי? ודאי יפסקו לטובתך. נלך למקום בו אין מכירים אותנו, שם יוכל הרב להוציא

הגר"א שבא פעם לבקר תלמיד שחלה. אמר לו התלמיד: הרב אשם במחלתי! הרב לימד אותי כמה חמורים ענשי הגיהנום, ומרוב חרדה חליתי. אמר לו הגר"א: הגיהנום עוד הרבה יותר גרוע ממה שלימדתי אותך. מה שלימדתי אותך זה כאין וכאפס לעומת חומרת הגיהנום...

יעקב אבינו חולם: "והנה סולם מוצב ארצה... והנה ה' נצב עליו" ומבטיח לו הבטחות על גבי הבטחות: "לזרעך אתן את הארץ הזאת... ופרצת... ושמרתך בכל אשר תלך..." חלום נפלא. מה אומר על כך יעקב אבינו כשהתעורר משנתו? "ויאמר: אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" (בראשית כח, טז) - אילו ידעתי לא הייתי ישן במקום קדוש כזה (רש"י). אבל אם לא היה ישן שם, היה מפסיד את כל ההבטחות, כל הנבואה שראה, כל ההשגות העצומות שהשיג בחלום הזה, חז"ל הרי אומרים שהסולם רומז על כמה וכמה דברים, ומלאכי השרת באו לראות את דמות דיוקנו של יעקב אבינו שחקוקה בכסא הכבוד. אף על פי כן, אם היה יודע שמקום זה קדוש הוא, היה מוותר על הסולם, ועל כל ההבטחות האלוקיות, ובלבד שלא יעבור על "מורא מקדש". אמר הרב מבריסק זצ"ל: מכאן ראייה, שכדי להמנע מעבירה יש לוותר אפילו על השגות רוחניות גבוהות.

קורח אוסף מאתים וחמישים איש, ולא אנשים פשוטים, אלא ראשי סנהדראות (עי' רש"י בתחילת הפרשה) של דור גדול, דור דעה, "נשיאי עדה... אנשי שם" (טז, ב) - אנשים שיצא להם שם בכל העולם (סנה' קי, א). נמצא, שכנגד כל אחד מהם שאומר שהוא זה שראוי להיות הכהן הגדול, ישנם מאתים ארבעים ותשעה חולקים, ולא חולקים סתם, אלא גדולי הדור. מאתים ארבעים ותשעה גדולים אומרים, שיש מישהו אחר שמתאים יותר ממך להיות כה"ג. מדוע לא ביטל איש מהם את דעתו מפני דעת מאתים ארבעים ותשעה הגדולים שחולקים עליו? כי כל אחד משוכנע שכל האחרים נוגעים בדבר. והרי גם אתה נוגע בדבר? נכון, אבל אני אינני משוחד. את עצמי אני הרי מכיר, ויודע אני שהשכל שלי ברור וישר. אני אינני משוחד, רק האחרים משוחדים. מאתים ארבעים ותשעה גדולים - כלם יכולים להיות משוחדים, אבל אני - לא יתכן שאני משוחד. איך אמר אותו יהודי? כל העולם חושבים רק על עצמם, רק אני חושב על עצמי... כשאדם חושב משהו, אפשר להתוכח איתו, להוכיח לו שבגמרא או ברש"י או ברמב"ם משמע שלא כדבריו. אבל כשאדם רוצה משהו, לא יעזור אם תגיד לו שברש"י כתוב אחרת. הוא יאמר שברש"י כתוב אחרת, כי רש"י רצה אחרת! אם אני אוהב תפוחי אדמה, איזו קושיא יש עלי אם רש"י אהב גזר? על "רוצה" לא שייך להקשות קושיות. כל זמן שבאים עם השכל - אפשר לשכנע. ברגע שפועלים עם נגיעות - אי אפשר לשכנע.

אין משקל לדבריהם, שהרי הם משוחדים (אני הייתי אומר שגם לדברי זה שלא קבל שוחד אין משקל, אולי הוא מרוגז שכולם קבלו שוחד ורק לו לא נתנו...). הוא הדין לגבי ה"רוב" של הגוים. הגוים הרי משוחדים ע"י תאוות עוה"ז, ועל כן אין כל משקל ל"רוב" שלהם בעיני אמונה! את כל זאת היה על קורח לדעת. גם קורח צריך להבין, שכשיש שוחד - אין שכל. השכל שותק מול שוחד. כשאשת און בן פלת מנסה להוציא את בעלה מעדת קרח (עי' סנה' קט, ב), לא ניסתה להוכיח לו באותות ובמופתים שמה שאשת צודק ולא קורח. מדוע? אולי מפני שבאותה שעה און בן פלת גם כן נגוע בצורה כלשהי (עכ"פ מרגיש כנוגע), וכשישנה נגיעה, קשה לשכנע בשכל. מה עושה אשת און בחכמתה? - מסלקת את הנגיעה: "אמרה ליה: מאי נפקה לך מינה? אי מר רבה - אנת תלמידא, ואי מר רבה - אנת תלמידא", בין אם אהרן יהיה כה"ג ובין אם קרח יהיה כה"ג, אתה הרי לא תהיה אלא תלמיד, א"כ איזו נגיעה יש לך במחלוקת זו? כשהנגיעה מסתלקת, ממילא מוכן כבר און להסתלק מעדת קורח. כל זמן שסבור היה שירויח משהו ע"י התחברות לקורח, קשה לו להסתלק, ברגע שמשכנע שלא יצא לו מכך שום דבר - מוכן לשנות את דרכו. מלאכת סילוק הנגיעות איננה מלאכה קלה כלל ועיקר, ואולם היא הכרחית, אם רוצים שהשכל יפעל ללא פניות.

פעמים רבות עומד אדם בפני צורך להכריע. עד כמה שאפשר, יש להתייעץ בגדולי תורה, אך לא תמיד הדבר אפשרי, והאדם צריך פעמים רבות להכריע בעצמו. אמרו חז"ל (סנה' ז, א): "לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגהנום פתוחה לו מתחתיו". הסביר ר' ישראל סלנטר זצ"ל (באגרת המוסר), שהדברים מכוונים לא רק לדיין בב"ד, אלא לכל אדם. כל אדם הוא "דיין". לפעמים על עצמו - צריך להכריע אם לעשות כך או לעשות אחרת, ולפעמים על אחרים - צריך להכריע כיצד להתיחס אל אדם פלוני. בהכרעות כאלו, צריך לראות את עצמו "כאילו חרב מונחת לו בין ירכותיו וגהנום פתוחה לו מתחתיו". מה פרוש הדברים? הפירוש הוא, שצריכים לדעת שכל נטיה לימין או לשמאל גורמת לפגיעת החרב, ולנפילה לגהנום. תחושה זו תסלק כל נגיעה. אם תבין שהעונש על נטיה מן האמת יהיה גדול פי כמה וכמה מכל מה שתוכל להרויח ע"י נטיה זו, ממילא תסתלק הנגיעה שלך. לא רק שתסתלק הנגיעה, אלא אדרבה, תוצר "נגיעה" חדשה. ה"נגיעה" החדשה תהיה - לטעות כמה שפחות. אבל כמובן, לשם כך צריך אכן להשתכנע שאכן ישנה חרב המונחת לו בין ירכותיו וגהנום הפתוחה לו מתחתיו. צריך שהרגש יהיה אמיתי. הרגשת ה"גיהנום פתוחה לו מתחתיו", משמעותה להבין עד כמה חמורות עלולת להיות התוצאות של טעות. מסופר על

ישראל, כל ההגיון של אשת מנוח לא יעזור. משה רבינו מנסה להסביר להם בשכל: "ה' אלקיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם, ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם. ובמדבר אשר ראית, אשר נשאך ה' אלקיך כאשר ישא איש את בנו... ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לְהִנְתָּקְכֶם, באש לילה לְרִאֲתָכֶם בדרך אשר תלכו בה ובענן יומם" (דברים א, ל-לג), בשביל להשמיד אתכם ה' מעמיד עמוד אש ועמוד ענן שילוו אתכם? את מצרים היכה ה' בעמוד אש וענן (ע"י רש"י שמות יד, כד), אבל לכם הרי עמוד האש ועמוד הענן עושים רק טובות. המרגלים נשלחו אמנם לתור את הארץ (במדבר יג, ב), צריכים היו להשתמש לשם כך בעיניהם, אבל לא שהעינים והלב יהיו הפוסקים! רק השכל הוא שצריך להיות הפוסק. [לכן התורה אומרת אחרי פרשת המרגלים "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", שלא העינים והלב יהיו הפוסקים, אלא רק השכל] ומה שהשכל אומר, זהו מה שמנסה להסביר להם משה רבינו. אבל אפילו ההסבר השכלי של משה רבינו, האדם הגדול בעולם, לא עוזר כנגד הנגיעות של המרגלים ושל בני ישראל ששמעו את דבריהם. כי יצר הרע לא מחפש שכל, יצר הרע מחפש רצון, וכנגד רצון - לא עוזר שכל. "לתאוה - יבקש נפרד" (משלי יח, א), ברגע שאדם "רוצה" (=לתאוה), הרי הוא "נפרד" מכל שיקול אחר.

אדם צריך להתרגל איפא לפעול על פי השכל. זאת ע"י שיגבר בעצמו את ההרגשה של "גהנום פתוחה לו מתחתיו" - יראת העונש. ומאידך - להביט על השכר מצווה. למשל, שכשרוצים פעם לא ללמוד - כמה אני מפסיד כשאני לומד וכמה אני מרוויח כשאני כן לומד - "תלמוד תורה כנגד כולם". ולא רק בתלמוד תורה, אלא גם בשאר דברים, יש להתרגל לחשבון של "הפסד מצווה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה" (אבות פ"ב מ"א). אם נעשה את החשבון נכון, תשתננה גם הנגיעות שלנו. הנגיעה תהיה ללמוד מה שיותר, לעשות חסד מה שיותר, להתפלל מה שיותר טוב. אם אתפלל בקצרה אגמור את התפילה מהר יותר, אוכל ללכת ב"עושה שלום" רגע אחד יותר מוקדם, ומה יהיה לי מזה? מה ארויח מזה? לעומת זה אם אתפלל עם יותר כונה, עם יותר לב, התפילה תהיה תפילה! אני עומד לפני מלך מלכי המלכים, יש לי ראיון אישי עם מלך מלכי המלכים, אדרבא, כל רגע נוסף הוא רוח! עוד רגע של עמידה לפני המלך! אצל מלך בשר אי אפשר להתקבל לראיון כ"כ מהר, ולנו יש ראיון אישי עם מלך מלכי המלכים שלש פעמים ביום! אם נתרגל לחשוב הפסד מצווה כנגד שכרה, נזכה בזה בע"ה לטובה ולברכה, לשני ימות המשיח ולחיי העוה"ב.

הגמרא (פסחים נב, ב) מספרת על רב ספרא, שיצא פעם לחו"ל ונזכר שנמצא עימו יין של שביעית. הסתפק רב ספרא אם צריך לחזור ולבער את היין בארץ ישראל (כדעת ר' שמעון בן אלעזר בברייתא שם), או יכול לבערו בחו"ל (כדעת רבנן). היו עמו שני חכמים מתלמידי רבי אבהו שליווהו בדרכו. שאל אותם האם שמעו כמי פסק רבם בענין זה. אמר לו האחד, שר' אבהו פסק כר' שמעון בן אלעזר, והשני אמר לו שר' אבהו פסק כרבנן. אמר רב ספרא, שהוא סומך יותר על עדותו של התלמיד המיקל, כיון שדרכו לדקדק בדברי רבו יותר מחברו. כששמע רב יוסף את אותו מעשה, קרא על רב ספרא את הפסוק: "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו" (הושע ד, יב) - כל הַמְקַל לו יגיד לו. כלומר: רב יוסף חשד ברב ספרא (לנו אסור כמובן לומר דבר כזה מעצמנו), שהסיבה שבגללה החליט רב ספרא לסמוך על דברי המתיר לא היתה זו שאמר, אלא הקולא שבדבריו היא שגרמה לו לקבל את דבריו. אילו השני היה זה שמקל, יתכן שהיה מוצא סיבה לסמוך על השני. הרי לנו, שאפילו באדם גדול כמו רב ספרא חשדו חז"ל, שמא הקל לעצמו מפני נגיעה אישית.

כשחושבים עם "אני רוצה" מגיעים לדברים שהשכל כלל אינו יכול להבין. כשהמרגלים חוזרים מארץ ישראל ומספרים מה שמספרים, טוענים ואומרים בני": "בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים, לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו" (דברים א, כז). איזו מין טענה משונה היא זו? האם יתכן שכל האותות והמופתים והניסים הגדולים שעשה ה' במצרים, היו כדי למסור את בני ישראל ביד האמרי כדי שישמידום? אם ה' היה רוצה ח"ו להשמיד את ישראל, הדבר הכי פשוט היה לאפשר לפרעה להשמיד אותנו, פרעה היה שמח להיות "שלוחיה דרחמנא" בדבר הזה. אחרי עשר מכות מצרים, אחרי קריעת ים סוף, אחרי שהקב"ה מוריד בכל יום לחם מן השמים, לחם שרק מלאכים זוכים לאכול לפי דעה אחת בגמרא (יומא עה, ב), ובערב שבת לחם משנה, ומכה את עמלק שבא נגדנו, ונותן לנו תורה מן השמים מה שלא עשה כן לכל גוי - "השמע עם קול אלקים חיים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה, ויחי", אחרי כל זה אפשר לומר "בשנאת ה' אתנו"? ! על ניסים קטנים הרבה יותר אומרת אשת מנוח לבעלה: "לו חפץ ה' להמיתנו, לא לקח מידנו עולה ומנחה ולא הראנו את כל אלה וכעת לא השמיענו כזאת" (שופטים יג, כג). איך יתכן שדור דעה, דור מקבלי תורה, דור שזכו להגיע לדרגת נבואה במעמד הר סיני, טוענים טענה בלתי הגיונית שכזו, "בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים, לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו"? אינני מבין. כמה שאני חושב, בשכל אינני רואה שום מקום לטענה שכזו. התרוץ שאני מבין בקוצר דעתי הוא, שכנגד נגיעות - אין שכל. ברגע שרוצים שלא ללכת לארץ